

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 13ης Ιουνίου 2013*

«Γεωργία — Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων — Έννοια της “υπό έλεγχο περιόδου” — Δυνατότητα παρατάσεως και επιλογής του χρόνου της υπό έλεγχο περιόδου — Σκοπός της αποτελεσματικότητας των ελέγχων — Ασφάλεια δικαίου»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-671/11 έως C-676/11,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Γαλλία) με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 Δεκεμβρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer), που υποκαταστάθηκε στα δικαιώματα του Office national interprofessionnel des fruits, des légumes, des vins et de l'horticulture (Viniflor),

κατά

Société anonyme d'intérêt collectif agricole Unanimes (C-671/11 και C-672/11),

Organisation de producteurs Les Cimes (C-673/11),

Société Agroprovence (C-674/11),

Regalp SA (C-675/11),

Coopérative des producteurs d'asperges de Montcalm (COPAM) (C-676/11),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský, U. Løhmus, M. Safjan (εισηγητή) και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: V. Tourgès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 16ης Ιανουαρίου 2013,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το *Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer* (FranceAgriMer), εκπροσωπούμενο από τον J.-C. Balat, avocat,
- η *Société anonyme d'intérêt collectif agricole Unanimes*, εκπροσωπούμενη από τους B. Néouze και O. Delattre, avocats,
- η *Organisation de producteurs Les Cimes*, η *Société Agroprovence* και η *Regalp SA*, εκπροσωπούμενες από τον G. Lesourd, avocat,
- ο *Coopérative des producteurs d'asperges de Montcalm* (COPAM), εκπροσωπούμενος από τον J.-P. Montenot και την T. Apostoliuc, avocats,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη N. Rouam και τον G. de Bergues,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Szpunar και B. Majczyna,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους D. Bianchi και P. Rossi,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής απόφασης αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 4, του κανονισμού (ΕΟΚ) 4045/89 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, περί των ελέγχων, εκ μέρους των κρατών μελών, των πράξεων που αποτελούν μέρος του συστήματος χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα Εγγυήσεων, και για την κατάργηση της οδηγίας 77/435/ΕΟΚ (ΕΕ L 388, σ. 18), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 3094/94 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1994 (ΕΕ L 328, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 4045/89).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο έξι ένδικων διαφορών μεταξύ του *Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer* (FranceAgriMer), που υποκαταστάθηκε στα δικαιώματα του *Office national interprofessionnel des fruits, des légumes, des vins et de l'horticulture* (Viniflhor) και, αντιστοίχως, της *Société anonyme d'intérêt collectif agricole Unanimes*, της *Organisation de producteurs Les Cimes*, της *Société Agroprovence*, της *Regalp SA* και του *Coopérative des producteurs d'asperges de Montcalm* (COPAM) (στο εξής, από κοινού: αναιρεσίβλητοι των κυρίων δικών) με αντικείμενο τη νομιμότητα της ανακτήσεως κοινοτικών ενισχύσεων προερχόμενων από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα «Εγγυήσεων».

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70 του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 1970, περί χρηματοδότησεως της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/005, σ. 93), ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν, σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές [τους] διατάξεις, τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να:

- εξασφαλίσουν την πραγματοποίηση και την κανονικότητα των χρηματοδοτούμενων από το [ΕΓΤΠΕ] πράξεων,
- προλάβουν και διώξουν ανωμαλίες,
- ανακτήσουν τα απολεσθέντα εξ αιτίας ανωμαλιών ή αμελειών ποσά.

[...]»

- 4 Η πρώτη, δεύτερη, τρίτη, τέταρτη και δέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 4045/89 έχουν ως εξής:

«[...] κατά τους όρους του άρθρου 8 του κανονισμού [...] 729/70 [...], τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν την πραγματοποίηση και την κανονικότητα των χρηματοδοτούμενων από το [ΕΓΤΠΕ] πράξεων, να προλάβουν και διώξουν ανωμαλίες και να ανακτήσουν τα απολεσθέντα εξ αιτίας ανωμαλιών ή αμελειών ποσά·

[...] ο παρών κανονισμός δεν θίγει τις εθνικές διατάξεις στον τομέα του ελέγχου οι οποίες είναι περισσότερο εκτεταμένες από τις προβλεπόμενες στον παρόντα κανονισμό·

[...] τα κράτη μέλη πρέπει να ενθαρρύνονται να ενισχύσουν τους ελέγχους των εμπορικών εγγράφων των δικαιούχων ή οφειλετριών επιχειρήσεων που πραγματοποιούνται κατ' εφαρμογή της οδηγίας 77/435/ΕΟΚ [...].

[...] η εφαρμογή από τα κράτη μέλη της ρυθμίσεως που προκύπτει από την οδηγία 77/435/ΕΟΚ επέτρεψε να διαπιστωθεί η αναγκαιότητα τροποποιήσεως του υπάρχοντος συστήματος σε συνάρτηση με την αποκτηθείσα πείρα· ότι πρέπει να περιληφθούν αυτές οι τροποποιήσεις σε κανονισμό λαμβάνοντας υπόψη τον χαρακτήρα των σχετικών διατάξεων·

[...]

[...] ανήκει μεν κατά πρώτο λόγο στα κράτη μέλη να καταρτίζουν τα προγράμματά τους ελέγχου, είναι όμως αναγκαίο τα προγράμματα αυτά να ανακοινώνονται στην Επιτροπή ώστε να μπορέσει να ασκήσει τα καθήκοντά της ελέγχου και συντονισμού, τα οποία της ανήκουν, και να καταρτίζονται βάσει καταλλήλων κριτηρίων· ότι οι έλεγχοι μπορούν να εστιάζονται, κατά τον τρόπο αυτό, σε τομείς ή σε επιχειρήσεις με αυξημένο κίνδυνο δόλου».

- 5 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, του κανονισμού 4045/89 ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως “εμπορικά έγγραφα” το σύνολο των βιβλίων, καταλόγων, σημειώσεων και αιτιολογικών εγγράφων, η λογιστική, τα αρχεία παραγωγής και ποιότητας και η αλληλογραφία, που αφορούν την επαγγελματική δραστηριότητα της επιχείρησης, καθώς και τα εμπορικά στοιχεία, υπό οποιαδήποτε μορφή, συμπεριλαμβανομένων των ηλεκτρονικά αποθηκευμένων στοιχείων, εφόσον τα έγγραφα ή στοιχεία αυτά έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τις πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1.»

6 Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη προβαίνουν σε ελέγχους των εμπορικών εγγράφων των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τον χαρακτήρα των ενεργειών που πρέπει να ελεγχθούν. Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε η επιλογή των επιχειρήσεων που πρέπει να ελεγχθούν να επιτρέπει την καλύτερη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των μέτρων προλήψεως και ανιχνεύσεως των ανωμαλιών στο πλαίσιο του συστήματος χρηματοδοτήσεως του ΕΓΤΠΕ, τμήμα “Εγγυήσεων”. Η επιλογή λαμβάνει, ιδίως, υπόψη την οικονομική σημασία των επιχειρήσεων στον τομέα αυτόν καθώς και άλλους παράγοντες κινδύνου.

[...]

4. Η περίοδος ελέγχου εκτείνεται από την 1η Ιουλίου μέχρι τις 30 Ιουνίου του επομένου έτους.

Ο έλεγχος αφορά περίοδο τουλάχιστον 12 μηνών που λήγει κατά την προηγούμενη περίοδο ελέγχου· μπορεί να παραταθεί για περιόδους που θα καθοριστούν από το κράτος μέλος, πριν ή μετά την εν λόγω δωδεκάμηνη περίοδο.

[...]»

7 Κατά το άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού:

«Οι επιχειρήσεις διατηρούν τα εμπορικά έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, και στο άρθρο 3 για τρία τουλάχιστον έτη, που υπολογίζονται από τη λήξη του έτους της καταρτίσεώς τους.

Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν μακρύτερη περίοδο για τη διατήρηση των εγγράφων αυτών.»

Οι διαφορές των κυρίων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

8 Κατά τα έτη 2000 και 2001, διεξήχθη επιτόπιος έλεγχος στους αναιρεσίβλητους των κυρίων δικών, κατ' εφαρμογή του κανονισμού 4045/89. Επί τη βάσει των πορισμάτων των διενεργηθέντων ελέγχων, το Office national interprofessionnel des fruits, des légumes et de l'horticulture (Oniflhor), στα δικαιώματα του οποίου υποκαταστάθηκε το Viniflhor, στα δικαιώματα του οποίου υποκαταστάθηκε στη συνέχεια το FranceAgriMer, ζήτησε από τους αναιρεσίβλητους των κυρίων δικών να επιστρέψουν τα ποσά που είχαν λάβει βάσει καθεστώτων χρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο του ΕΓΤΠΕ, τμήμα «Εγγυήσεων», και, στη συνέχεια, εξέδωσε σχετικές πράξεις καταλογισμού για τα εν λόγω ποσά.

9 Οι αναιρεσίβλητοι των κυρίων δικών άσκησαν προσφυγή, ανάλογα με την περίπτωση, ενώπιον του tribunal administratif de Nîmes [διοικητικό πρωτοδικείο Nîmes] ή του tribunal administratif de Marseille [διοικητικό πρωτοδικείο Μασσαλίας] κατά των εν λόγω πράξεων καταλογισμού. Κατά των αποφάσεων των δύο αυτών διοικητικών πρωτοδικείων ασκήθηκαν εφέσεις ενώπιον του cour administrative d'appel de Marseille [διοικητικό εφετείο Μασσαλίας].

10 Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε, ως προς τις έξι υποθέσεις που ήχθησαν ενώπιον του, ότι ως «υπό έλεγχο περίοδος» νοείται χρονικό διάστημα το οποίο λήγει εντός των δώδεκα μηνών που προηγούνται της περιόδου ελέγχου και ότι η δωδεκάμηνη αυτή διάρκεια αποτελεί ανώτατο όριο, πλην αντίθετης νομοθετικής ή κανονιστικής διατάξεως. Σε όλες δε τις ως άνω υποθέσεις η υπό έλεγχο περίοδος έληγε πριν την περίοδο που προηγούνταν της περιόδου ελέγχου.

11 Εκτιμώντας ότι το cour administrative d'appel de Marseille είχε, με την κρίση του αυτή, ερμηνεύσει εσφαλμένα το άρθρο 2, παράγραφος 4, του κανονισμού 4045/89 όσον αφορά τον ορισμό των υπό έλεγχο περιόδων, το FranceAgriMer άσκησε αιτήσεις αναιρέσεως ενώπιον του Conseil d'État [Συμβούλιο της Επικρατείας].

- 12 Επειδή έκρινε ότι προκειμένου να αποφανθεί επί του λόγου αναιρέσεως που προέβαλε το FranceAgriMer απαιτείται η ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως, το Conseil d'État αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία έχουν πανομοιότυπη διατύπωση στις υποθέσεις C-671/11 έως C-676/11:

«Με ποιον τρόπο η διακριτική ευχέρεια, που παρέχεται από την παράγραφο 4 του άρθρου 2 του κανονισμού 4045/89 [...], να επεκτείνουν την υπό έλεγχο περίοδο “για περιόδους [...] πριν ή μετά τη [...] δωδεκάμηνη περίοδο” την οποία ορίζει, μπορεί να χρησιμοποιηθεί από κράτος μέλος, λαμβανομένων υπόψη, αφενός, των απαιτήσεων προστασίας των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων και, αφετέρου, της αρχής της ασφάλειας δικαίου και της ανάγκης να μην είναι απροσδιόριστη η εξουσία των ελεγκτικών αρχών;

Ειδικότερα:

- πρέπει σε κάθε περίπτωση, διότι άλλως ο έλεγχος θα βαρύνεται με πλημμέλεια την οποία μπορεί να προβάλλει ο ελεγχόμενος κατά της πράξεως που εκδίδεται βάσει των αποτελεσμάτων του ελέγχου αυτού, η υπό έλεγχο περίοδος να λήγει εντός της δωδεκάμηνης περιόδου που προηγείται της λεγόμενης περιόδου “ελέγχου”, κατά τη διάρκεια της οποίας διενεργούνται οι πράξεις ελέγχου;
 - σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ανωτέρω ερώτημα, πώς πρέπει να νοείται η, ρητώς προβλεπόμενη στον κανονισμό [4045/89], δυνατότητα παρατάσεως της υπό έλεγχο περιόδου για περιόδους “μετά τη δωδεκάμηνη περίοδο”;
 - σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, πρέπει, εντούτοις, διότι άλλως ο έλεγχος θα βαρύνεται με πλημμέλεια την οποία μπορεί να προβάλλει ο ελεγχόμενος κατά της πράξεως που εκδίδεται κατόπιν των αποτελεσμάτων του ελέγχου αυτού, η υπό έλεγχο περίοδος να περιλαμβάνει δωδεκάμηνη περίοδο που λήγει εντός της περιόδου που προηγείται εκείνης κατά τη διάρκεια της οποίας διενεργείται ο έλεγχος, ή ο έλεγχος δεν μπορεί να αφορά παρά μόνο περίοδο η οποία λήγει πριν την έναρξη της προηγούμενης περιόδου ελέγχου;»
- 13 Με την από 3 Φεβρουαρίου 2012 διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου, αποφασίστηκε η ένωση των υποθέσεων C-671/11 έως C-676/11 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 14 Με τα ερωτήματα του, τα οποία αρμόζει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, εάν το άρθρο 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89 έχει την έννοια ότι, στην περίπτωση που κράτος μέλος έχει κάνει χρήση της δυνατότητας παρατάσεως που προβλέπει η εν λόγω διάταξη, η υπό έλεγχο περίοδος πρέπει πάντως, διότι άλλως ο έλεγχος θα βαρύνεται με πλημμέλεια, να λήγει εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου ή, τουλάχιστον, να καλύπτει επίσης την περίοδο αυτή.
- 15 Ομολογουμένως, λαμβανομένου υπόψη του γράμματός του και μόνο, χωρούν περισσότερες ερμηνείες του άρθρου 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89, το οποίο, μολονότι προβλέπει τη δυνατότητα παρατάσεως του ελέγχου σε προγενέστερες ή μεταγενέστερες περιόδους, δεν διευκρινίζει, εντούτοις, αν ο έλεγχος μπορεί να αφορά περιόδους οι οποίες δεν λήγουν εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου.
- 16 Προκειμένου να διαπιστωθεί, υπό τις περιστάσεις αυτές, ποια είναι η ερμηνεία που πρέπει να γίνει δεκτή, πρέπει να συνεκτιμηθεί όχι μόνο το εν λόγω γράμμα, αλλά επίσης η όλη οικονομία της ως άνω διατάξεως και η ιστορική της εξέλιξη καθώς και οι σκοποί που επιδιώκει ο κανονισμός 4045/89, στο σύνολό του.

- 17 Πρώτον, ο κανονισμός 4045/89 σκοπό έχει, όπως προκύπτει από τη συνδυασμένη ερμηνεία της πρώτης, της τρίτης και της τέταρτης αιτιολογικής του σκέψης, την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων με τους οποίους είναι επιφορτισμένα τα κράτη μέλη, προκειμένου να προλαμβάνονται και να εξαλείφονται ενδεχόμενες παρατυπίες στον τομέα του ΕΓΤΠΕ.
- 18 Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι εθνικοί έλεγχοι θα είναι πραγματικοί και αποτελεσματικοί και ότι, κατά συνέπεια, θα τηρείται η απαίτηση προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο κανονισμός 4045/89, όπως προκύπτει από τη δέκατη αιτιολογική του σκέψη, θέτει τους εν λόγω ελέγχους υπό την εποπτεία και τον συντονισμό της Επιτροπής. Το άρθρο 2 του κανονισμού αυτού αποβλέπει ακριβώς στην οργάνωση ομοιόμορφου συστήματος ελέγχου που λειτουργεί υπό την εποπτεία της Επιτροπής. Βάσει της παραγράφου 4 του άρθρου αυτού διασφαλίζεται, ιδίως, η, σε ορισμένο βαθμό, συστηματικότητα και περιοδικότητα των ελέγχων.
- 19 Συνεπώς, δεδομένου ότι το άρθρο 2 του κανονισμού 4045/89 αποβλέπει στη ρύθμιση της ελεγκτικής δραστηριότητας των κρατών μελών με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης, η διάρκεια και ο χρόνος των υπό έλεγχο περιόδων πρέπει να εκτιμώνται υπό το πρίσμα του επιδιωκόμενου με το άρθρο αυτό σκοπού της αποτελεσματικότητας των ελέγχων.
- 20 Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως υποστήριξε μεταξύ άλλων η Επιτροπή, ότι η εν λόγω αποτελεσματικότητα υπηρετείται από τη δυνατότητα των κρατών μελών να παρατείνουν την υπό έλεγχο περίοδο πέραν της προηγούμενης περιόδου ελέγχου, καθόσον έτσι καθίσταται δυνατός ο εντοπισμός παρατυπιών δυνάμενων να θίξουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.
- 21 Όπως ορθώς επισήμαναν με τις γραπτές παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο Δικαστήριο η Γαλλική και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή, η συχνή ένταξη επιχειρησιακών προγραμμάτων σε πολυετή πλαίσια συνηγορεί επίσης υπέρ του μη επιτακτικού καθορισμού του χρονικού σημείου λήξεως της υπό έλεγχο περιόδου εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου. Στην αντίθετη περίπτωση, ο έλεγχος της εκτελέσεως συμβάσεων που αφορούν περισσότερες χρήσεις θα ήταν διασπασμένος μεταξύ διαφόρων περιόδων ελέγχου, πράγμα που θα έθετε εν αμφιβόλω την αποτελεσματικότητά του.
- 22 Σε κάθε περίπτωση, η χρήση της δυνατότητας παρατάσεως της υπό έλεγχο περιόδου σε προγενέστερα ή μεταγενέστερα χρονικά διαστήματα εκείνης που λήγει εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου εξαρτάται από το κατά πόσον η παράταση αυτή είναι χρήσιμη για την αποτελεσματικότητα του ελέγχου. Εφόσον έχει αμφιβολίες όσον αφορά τη νομιμότητα των ελεγχόμενων πράξεων, η αρμόδια για τους ελέγχους αρχή έχει την εξουσία από τον ίδιο τον κανονισμό 4045/89 να παρατείνει την υπό έλεγχο περίοδο σε προγενέστερα ή μεταγενέστερα χρονικά διαστήματα χωρίς να χρειάζεται να στηριχθεί σε εθνική νομοθεσία η οποία να προβλέπει την εξουσία αυτή.
- 23 Όσον αφορά, δεύτερον, την ιστορική εξέλιξη του άρθρου 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89, πρέπει να επισημανθεί ότι, ως είχε αρχικώς ο κανονισμός, η εν λόγω διάταξη προέβλεπε ότι ο έλεγχος αφορούσε, κατ' αρχήν, το ημερολογιακό έτος που προηγούνταν της περιόδου ελέγχου, επιτρέποντας όμως την παράταση της υπό έλεγχο περιόδου σε χρονικά διαστήματα πριν ή μετά το ημερολογιακό αυτό έτος. Προβλέποντας πλέον ότι η υπό έλεγχο περίοδος λήγει, κατ' αρχήν, εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου ο νομοθέτης της Ένωσης φαίνεται να έχει καταστήσει ελαστικότερες τις υποχρεώσεις που υπέχουν τα κράτη μέλη όσον αφορά τον καθορισμό της υπό έλεγχο περιόδου. Η ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89 υπό την έννοια ότι, πλέον, η υπό έλεγχο περίοδος πρέπει, ακόμα και στην περίπτωση χρήσεως της δυνατότητας παρατάσεως να λήγει εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου δεν θα ελάμβανε υπόψη την εν λόγω βούληση ελαστικότερης ρυθμίσεως.

- 24 Όσον αφορά, τρίτον, την όλη οικονομία του άρθρου 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το άρθρο αυτό διευκρινίζει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο ότι ο έλεγχος που αφορά περίοδο τουλάχιστον δώδεκα μηνών μπορεί να παραταθεί χρονικώς, πράγμα που συνεπάγεται προφανώς ότι, σε περίπτωση χρήσεως της δυνατότητας αυτής, ο εν λόγω έλεγχος πρέπει κατ' ανάγκην να αφορά περίοδο διάρκειας μεγαλύτερης των δώδεκα μηνών.
- 25 Προκύπτει, ομοίως, ότι η ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89 υπό την έννοια ότι η υπό έλεγχο περίοδος πρέπει κατ' ανάγκην να λήγει εντός προηγούμενης περιόδου ελέγχου δεν συμβιβάζεται με το γράμμα της διατάξεως αυτής καθόσον κάθε φορά που η περίοδος την οποία αφορούσε αρχικώς ο έλεγχος θα κατελάμβανε την 30ή Ιουνίου, που είναι το πέρας της προηγούμενης περιόδου ελέγχου, δεν θα ήταν πλέον δυνατή καμία παράταση.
- 26 Επιπλέον, αντίκειται στο γράμμα του άρθρου 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89 ερμηνεία κατά την οποία τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να περιορίζονται στον έλεγχο περιόδου που λήγει πριν την έναρξη της προηγούμενης περιόδου ελέγχου δεδομένου ότι αυτή η ερμηνεία δεν συνάδει ούτε με την απαίτηση η αρχικώς υπό έλεγχο περίοδος να λήγει εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου, ούτε αποτελεί παράταση κατά την έννοια της διατάξεως αυτής. Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η ερμηνεία διατάξεως του δικαίου της Ένωσης δεν πρέπει να καθιστά άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας το σαφές και επακριβές γράμμα αυτής της διατάξεως (βλ., προσφάτως, απόφαση της 6ης Σεπτεμβρίου 2012, C-147/11 και C-148/11, Czor και Runakova, σκέψη 32), πράγμα που θα είχε εντούτοις ως συνέπεια η προαναφερθείσα ερμηνεία.
- 27 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου, πρέπει ακόμα να διευκρινισθεί ότι, έναντι των ελεγχόμενων φορέων, η νομιμότητα των διενεργούμενων ελέγχων δεν εξαρτάται από το κατά πόσον η διεξαγωγή των ελέγχων αυτών ανταποκρίνεται στους κανόνες που θέτει το άρθρο 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89.
- 28 Πράγματι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζουν οι αναιρεσίβλητοι των κυρίων δικών, η εν λόγω διάταξη θεσπίζει απλώς οργανωτικές ρυθμίσεις με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των ελέγχων και περιορίζεται, όπως προκύπτει από τη σκέψη 18 της παρούσας αποφάσεως, στη ρύθμιση των σχέσεων των κρατών μελών και της Ένωσης με σκοπό την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της δεύτερης. Η διάταξη αυτή δεν αφορά, αντιθέτως, τις σχέσεις μεταξύ των ελεγκτικών αρχών και των ελεγχόμενων φορέων.
- 29 Συνεπώς, το άρθρο 2, παράγραφος 4, του κανονισμού 4045/89 δεν μπορεί ιδίως να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παρέχει στους επίμαχους φορείς δικαίωμα να αντιταχθούν σε άλλους ή πιο εκτεταμένους ελέγχους σε σχέση με τους προβλεπόμενους από τη διάταξη αυτή. Καθόσον θα μπορούσε να έχει ως ενδεχόμενη συνέπεια την παρακώλυση της ανακτήσεως ενισχύσεων που έχουν παρατύπως ληφθεί ή χρησιμοποιηθεί, το δικαίωμα αυτό θα έθετε υπό διακινδύνευση τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης.
- 30 Σε κάθε περίπτωση, οι έλεγχοι που επιτάσσει ο κανονισμός 4045/89 αφορούν φορείς οι οποίοι έχουν εκουσίως υποβληθεί στο καθεστώς ενισχύσεως του ΕΓΤΠΕ, τμήμα «Εγγυήσεων», και οι οποίοι, προκειμένου να λάβουν ενίσχυση, έχουν αποδεχθεί τη διεξαγωγή ελέγχων προκειμένου να διαπιστωθεί η σύννομη χρησιμοποίηση των πόρων της Ένωσης. Οι φορείς αυτοί δεν μπορούν να αμφισβητήσουν θεμιτώς τη νομιμότητα τέτοιου ελέγχου για τον μοναδικό λόγο ότι ως προς αυτόν δεν τηρήθηκαν οι οργανωτικοί κανόνες που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.
- 31 Η ασφάλεια δικαίου, πάντως, των ελεγχόμενων φορέων έναντι των δημοσίων αρχών που διενεργούν ελέγχους και αποφασίζουν, ενδεχομένως, την κίνηση διώξεως διασφαλίζεται από την προθεσμία παραγραφής των διώξεων την οποία ορίζει το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 312, σ. 1), και η οποία είναι, κατ' αρχήν, τετραετής από την παράβαση διατάξεως του δικαίου της Ένωσης που οφείλεται σε πράξη ή παράλειψη οικονομικού

φορέα με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός της Ένωσης. Όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, οι προθεσμίες παραγραφής αποσκοπούν, κατά κανόνα, στην κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου (βλ. απόφαση της 24ης Ιουνίου 2004, C-278/02, Handlbauer, Συλλογή 2004, σ. I-6171, σκέψη 40 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 32 Η υποχρέωση του δικαιούχου ενισχύσεως που χορηγείται στο πλαίσιο του καθεστώτος ενισχύσεως του ΕΓΤΠΕ να υποβάλλει, κατά τον έλεγχο που αφορά συγκεκριμένες περιόδους, τα απαιτούμενα έγγραφα προκειμένου να στοιχειοθετείται η εγκυρότητα και η νομιμότητα των επιχορηγήσεων που έχουν καταβληθεί στην περίπτωση που, κατά νόμο, η προθεσμία διατηρήσεώς τους, η οποία κατά το άρθρο 4 του κανονισμού 4045/89 είναι τουλάχιστον τριετής, δεν έχει ακόμη παρέλθει, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι παραβιάζει την αρχή της ασφάλειας δικαίου.
- 33 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι το άρθρο 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 4045/89 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση που κράτος μέλος έχει κάνει χρήση της δυνατότητας παρατάσεως της υπό έλεγχο περιόδου, η εν λόγω περίοδος δεν πρέπει, κατ' ανάγκην, να λήγει εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου, αλλά μπορεί επίσης να λήγει μετά την περίοδο αυτή. Η εν λόγω διάταξη έχει επίσης την έννοια ότι δεν παρέχει στους φορείς δικαίωμα να αντιταχθούν σε άλλους ή πιο εκτεταμένους ελέγχους σε σχέση με τους προβλεπόμενους σε αυτή. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο έλεγχος αφορά μόνο περίοδο η οποία λήγει πριν από την έναρξη της προηγούμενης περιόδου ελέγχου δεν είναι, αυτό καθ' εαυτό, τέτοιας φύσεως ώστε να καταστήσει τον έλεγχο πλημμελή έναντι των ελεγχόμενων φορέων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 34 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 2, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΟΚ) 4045/89 του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1989, περί των ελέγχων, εκ μέρους των κρατών μελών, των πράξεων που αποτελούν μέρος του συστήματος χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, τμήμα «Εγγυήσεων», και για την κατάργηση της οδηγίας 77/435/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 3094/94 του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1994, έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση που κράτος μέλος έχει κάνει χρήση της δυνατότητας παρατάσεως της υπό έλεγχο περιόδου, η εν λόγω περίοδος δεν πρέπει, κατ' ανάγκην, να λήγει εντός της προηγούμενης περιόδου ελέγχου, αλλά μπορεί επίσης να λήγει μετά την περίοδο αυτή. Η εν λόγω διάταξη έχει επίσης την έννοια ότι δεν παρέχει στους φορείς δικαίωμα να αντιταχθούν σε άλλους ή πιο εκτεταμένους ελέγχους σε σχέση με τους προβλεπόμενους σε αυτή. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ο έλεγχος αφορά μόνο περίοδο η οποία λήγει πριν από την έναρξη της προηγούμενης περιόδου ελέγχου δεν είναι, αυτό καθ' εαυτό, τέτοιας φύσεως ώστε να καταστήσει τον έλεγχο πλημμελή έναντι των ελεγχόμενων φορέων.

(υπογραφές)